

WERKPLAN 2014 - 2019
TUINCOMMISSIE PICCARDTHOF

2014

TUINCOMMISSIE

WERKPLAN 2014 - 2019

Dit is het vierde werkplan van de tuincommissie.

Het werkplan geeft een duidelijke structuur aan het werk van de tuincommissie en maakt bovendien aan alle leden en derden duidelijk waar we mee bezig zijn. Welke taken de tuincommissie uitvoert kunt u hierin lezen.

Het werkplan heeft nóg een belangrijke functie voor de vereniging, namelijk het vastleggen van een duurzaam en overdraagbaar beleid en beheer; een plan van aanpak voor de bestaande en nieuwe projecten, zodat we de doelen kunnen bereiken en behouden. Des te waardevoller, omdat leden en besturen komen en gaan, maar voor Piccardthof willen we allemaal een duurzaam bestaan.

Van het eerste werkplan (1997 - 2002) zijn inmiddels 5 van de 8 onderdelen van het werkplan uitgevoerd.

Van het tweede werkplan (2002 - 2009) is het volgende onderdeel gerealiseerd: de Vlindertuin op Groentetuin-Zuid. Ook is er een aantal nieuwe, niet geplande, projecten gerealiseerd: de Siertuin bij het bestuursgebouw, de Zwammenmuur bij de Bloemenweide en de Kruidenborders in de Kruidenlaan (vroegere Berkenlaan). Er is een begin gemaakt met de Stinzenplantentuin.

Helaas zijn er ook een aantal plannen anders gelopen dan verwacht. Zo zijn het natuur-leerpad en het Rosarium niet gerealiseerd en is het winkeltje in 2008 gesloten.

Van het derde werkplan (2009 - 2014) zijn de volgende onderdelen gerealiseerd: de Natuurlijke Oevers, langs het slingerpaadje tussen Berkenlaan en Lijsterbeslaan en alle voorlichtingsborden bij de projecten. De kruidenborders aan de Berkenlaan zijn naar de overkant van de natuurlijke oevers verplaatst en ook enorm uitgebreid. Ook de Stinzenplantentuin is uitgebreid. De Ringslangenbroedhoop is gestart er zijn vleermuizenkasten en een -toren gemaakt. Het bomenkap-reglement is veranderd en uitgebreid met monumentale bomen. Er zijn veel eetbare struiken en bomen geplant en er is een begin gemaakt met een stapelmuur van steen en een stapelmuur van hout, beide bij de ingang Schweitzerlaan.

Het vierde werkplan (2014 - 2019) gaat dieper in op beheer van de diverse projecten en geeft richtlijnen voor een natuurlijker beheer van het openbaar groen.

De diverse onderdelen zijn genummerd. De nummers corresponderen met de nummers op de plattegrond die u achter in het werkplan vindt. Zo kunt u snel zien welk onderdeel waar gelokaliseerd is en hoe u daar kunt komen.

Zonder de inzet van vele vrijwilligers en de tuinlieden zouden we niet zover gekomen zijn!

DOELSTELLING EN TAKEN VAN DE TUINCOMMISSIE

De tuincommissie bestaat uit een voorzitter, een secretaris en een aantal enthousiaste leden die elke maand vergaderen, op wisselende lokaties. De commissie vergadert dan over allerlei zaken die te maken hebben met het groen, het water en de wegen op de Piccardthof. Werkochtenden, lezingen, workshops en andere activiteiten worden ook in deze vergaderingen voorbereid. Er wordt intensief overlegd met de tuinlieden. De commissie brengt eens per maand verslag uit aan het bestuur, dat ook de notulen ontvangt. Voor geïnteresseerden liggen de notulen van de vergaderingen en de agenda ter inzage bij de secretaris van de tuincommissie. Hier kunt u ook terecht als u iets besproken wilt hebben door de tuincommissie.

DOELSTELLING TUINCOMMISSIE

De tuincommissie stelt zich tot doel het tuinieren dusdanig te bevorderen, dat het bijdraagt aan een beheer op basis van natuurlijk tuinieren en het vergroten van de biodiversiteit, daarbij gebruikmakend van voornamelijk inheemse soorten.

De kwaliteit van het leefmilieu voor mens en dier moet hierbij gegarandeerd worden en liefst verbeterd.

TAKEN TUINCOMMISSIE

De tuincommissie heeft beherende, informerende, adviserende en uitvoerende taken.

Beherend:

De tuincommissie beheert in beginsel al het openbaar groen, de wegen, het water en de groentetuinen op de Piccardthof. Dit in nauw overleg met de tuinlieden en de projectleiders, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het beheer. Ook is de tuincommissie initiator van het, in 1997 gestartte, project "Natuurlijk Tuinieren".

Informierend:

De tuincommissie verzorgt de informatie bij de diverse projecten en in de infozuilen en schrijft regelmatig artikelen in de Heraut en andere bladen.

Van mei tot september worden open tuinenmiddagen georganiseerd bij leden die hiervoor hun tuin open willen stellen. Iedereen, van binnen en buiten Piccardthof, mag dan een bezoekje brengen en zo nieuwe ideeën opdoen.

De tuincommissie organiseert lezingen en excursies die ook zowel voor leden als voor niet-leden toegankelijk zijn. Ook wordt er regelmatig een cursus natuurlijk tuinieren georganiseerd, om zo beginnende tuinders op de goede weg te helpen.

Adviserend:

Op verzoek geeft de tuincommissie advies over het tuinonderhoud in het algemeen en over natuurlijk tuinieren in het bijzonder. De tuincommissie geeft daarnaast gevraagd en ongevraagd advies over het onderhoud van de "borders voor de deur" en de vanaf de weg zichtbare tuingedeelten. Waar nodig laat de tuincommissie zich adviseren

door externe deskundigen.

Uitvoerend:

De tuincommissie realiseert in nauwe samenwerking met de tuinlieden het project "Natuurlijk Tuinieren" en ontwikkelt nieuwe plannen op dit gebied.

De tuincommissie onderhoudt contacten met externe organisaties zoals de Imkervereniging, de stadsecoloog, Natuurmonumenten, de Vlinderstichting etc.

De tuincommissie onderzoekt de mogelijkheden voor subsidie c.q. sponsoring voor het project "Natuurlijk Tuinieren" en verzorgt in overleg met het bestuur de aanvragen hiervoor.

De tuincommissie organiseert het hele jaar door vrijwillige werkochtenden op zaterdag- of zondagochtenden om de verschillende projecten te onderhouden. Als de avonden lang genoeg zijn, kan dit ook 's avonds zijn. De werkzaamheden vinden plaats van 10 tot 12 uur, of van 19.30 - 21.30 uur, waarbij altijd tenminste één tuincommissielid of de projectleider/ster aanwezig is.

De werkochtenden/-avonden en andere activiteiten worden aangekondigd op de krijtborden, die staan bij beide ingangen. Ook worden leden die zich hiervoor opgegeven hebben, via de mail geïnformeerd. Opgeven kan via ons e-mailadres.

Misschien wilt u wel actief lid worden van de tuincommissie!

Wilt u eens meedraaien om te zien of het iets voor u is? Neem dan contact op met de tuincommissie.

Ons e-mailadres: tuincommissie@piccardthof.nl

Ons postadres: tuincommissie Piccardthof, Piccardtlaan 4 9728 NE Groningen

**BESCHRIJVING, DOEL EN BEHEER VAN ALLE
NATUURLIJK TUINIËREN PROJECTEN**
(nummers corresponderen met de kaart achterin)
SIERTUIN (1)

Beschrijving

De Siertuin bevindt zich bij de ingang-Stadspark en is in 2009 aangelegd door Annemarie Duym.

Om deze siertuin min of meer natuurlijk te maken, en daarmee aantrekkelijk voor allerlei soorten beestjes, staan er behalve uitheemse planten (bijv. de indianenbloem), ook wilde planten uit Nederland in, zoals bijv. de struik- en klimrozen. Ook staan er gecultiveerde planten in die nog erg op hun wilde voorouders lijken, zoals o.a. kattestaarten en diverse grassoorten.

Het is de bedoeling dat de tuin er het hele jaar mooi uit ziet, zelfs in de winter. Weer valt dan het gras op: rijp, dauw, mist, regendruppels, sneeuw, lage winterzon en wind spelen een fascinerend spel met de pluimen en het sierlijke blad. De andere uitgebloeide planten blijven eveneens staan tot de lente, vanwege het aanzicht en omdat ze voedsel (rozenbottels) en/of onderdak kunnen verschaffen aan beestjes. Het vijvertje is vooral leuk voor kikkers en, wie weet, salamanders; voor hen en voor nog meer kleine diertjes zitten er in het stapelmuurtje allerlei soorten holletjes die ze als schuilplaats kunnen gebruiken. In de vijver en op het muurtje kunnen planten groeien die van natte, resp. droge voeten houden.

Doel

Een vriendelijk welkom voor een ieder die ons terrein betreedt.

Beheer

In het voorjaar grassen en andere planten terugsnoeien.

In het groeiseizoen ongewenste plantensoorten wieden en eventueel nieuwe poten. Erg harde groeiers wat terugsnoeien, zodat anderen niet overwoekerd raken.

In de nazomer: het vijvertje wat opschonen, zodat het niet teveel dichtgroeit.

Het stapelmuurtje elk jaar even bijwerken.

De Siertuin is van 2009 tot 2012 beheerd door Annemarie Duym, daarna twee jaar door niemand en van 2014 tot 2015 door Marijke Wilgenhof. Sindsdien is er geen beheerder voor de Siertuin en wordt deze door middel van werkochtenden zo goed mogelijk bijgehouden. Langzamerhand is gebleken dat dat niet genoeg is en dat het gras steeds meer de overhand krijgt. Om de Siertuin weer in de oude staat te krijgen en makkelijker beheersbaar, zullen we waarschijnlijk de tuin opnieuw moeten gaan inrichten. Plannen hiervoor zijn in ontwikkeling.

VLEERMUIZENTOREN EN -KASTEN (2)

Beschrijving

Veel vleermuissoorten zijn oorspronkelijk boombewoners, die in kolonievorm de dag in holttes en spleten doorbrengen en er soms ook overwinteren. Ook gebruiken ze deze ruimtes als kraamkamer om hun jongen groot te brengen. In de loop der tijd hebben ze ontdekt, dat ook onze huizen leuke schuilmogelijkheden bieden: spouwmuren, loze ruimtes onder het dak, etc. Doordat we echter steeds netter zijn gaan bouwen (spouwmuren opvullen, gaten dichten) en oude bomen snel geruimd worden (wie gaat 't betalen als er een tak op je auto valt?), neemt het aantal bruikbare holttes alleen maar af. En daarmee dus het aantal vleermuizen. Terwijl het nota bene zulke nuttige insektenverdelgertjes zijn!

Om de vleermuispopulatie te vergroten is in de winter van 2009/2010 door Fred Lahuis, Harrie Hartel, Jan Tabak en Ingrid Vroom een vleermuizentoren gebouwd en neergezet in de Siertuin, bij de ingang-Stadspark. Deze plek is uitgekozen na overleg met de Vleermuizenwerkgroep in Groningen. We hopen dat vleermuizen deze toren gaan gebruiken als kraamkamer. De toren is gebouwd naar een amerikaans model en bestaat uit meerdere "schillen", die zodanig met elkaar verbonden zijn, dat vleermuizen steeds de beste plek uit kunnen zoeken om te verblijven. De soorten die we verwachten te zien zijn: de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis.

In dezelfde tijd zijn er ook vleermuiskasten gemaakt, waarin de beestjes overdag kunnen slapen. De locaties zijn:

2 grote aan beide zijden van het clubgebouw,

5 kleine rechts van het bruggetje in de bomensingel aan de Hortensialaan en 1 links ervan,

1 op de hoek Malus-Prunuslaan,

1 op de hoek Lijsterbes-Kruidenlaan,

1 aan de Els die staat langs de natuurlijke oevers,

1 aan de Haagbeuk van Jasmijnlaan 16 bij de vijver.

Ook deze plaatsen zijn gekozen na overleg met de Vleermuizenwerkgroep.

Doel

De Piccardthof aantrekkelijker maken voor vleermuizen en daarmee de vleermuispopulatie ondersteunen. Door middel van excursies meer mensen kennis laten krijgen over vleermuizen en inventariseren welke soorten en hoeveelheden er zijn.

Beheer

Elke winter de kasten bij langs gaan om te controleren of ze gebruikt zijn (dat zie je aan de kleine zwarte poepjes). Dan ook meteen schoonmaken (uitvegen), eventuele reparaties uitvoeren en de aan- en uitvliegrouete zonodig vrij maken (vleermuizen vliegen van onderaf de kast in en uit, dus er moet zeker twee meter vrije vliegruimte

zijn onder de kast).

In de zomer de toren in de gaten houden op gebruik. Buiten het broedseizoen de toren eventueel repareren.

De vleermuizentoren en -kasten worden sinds 2010 beheerd door Ingrid Vroom en Kees Borrius.

Resultaten excursie 21 -08-2011, gedaan door Klarissa Nienhuys van de Vleermuizen werkgroep Groningen.

bij de vleermuizen broedkast: 3 Rosse Vleermuizen(de laatste omkwart over negen), 1 Laatvlieger en 1 gewone Dwergvleermuis.

onderweg naar de groentetuin: 2 gewone dwergvl. en 1 laatvlieger

op de groentetuinen: 2 gewone dwergvl.

bij de grote vijver: 1 Rosse vleer.

bij de Bloementuin(hoek Malus-Hortensia): 1 gewone dwergvl.

bij de piccardtplas: 1 gewone dwergvl.

onderweg naar het clubgebouw: 1 gewone dwergvl.

bij het clubgebouw: 1 gewone dwergvl.

Bevindingen bij jaarlijkse controle van de kasten

Tijdens de controles in de wintermaanden zijn bij enkele kastjes poepjes gevonden, waaruit af te leiden valt dat ze gebruikt worden. Tijdens de controle van 2015 vonden we alleen heel veel spinnen en -poppen, geen poepjes.

BIJENSTAL, GRIENDBOSJE, HOOGSTAM FRUITBOOMGAARD, PADDENPOEL, GEMENGDE HAAG EN COMPOSTHOOP (3)

Beschrijving

Aan beide uiteinden van de Lijsterbeslaan liggen groentetuinen. Deze tuinen worden per kaveltje verhuurd aan iedereen die zijn eigen groente wil verbouwen. De eigenaren kweken allemaal op hun eigen manier verschillende gewassen, wat vooral in de oogstseizoenen een fleurige (en nijvere!) aanblik geeft.

Sinds Piccardthof in 1997 overgestapt is op natuurlijk beheer is ook in de groentetuinen het gebruik van chemische bestrijdings middelen en kunstmest niet meer toegestaan.

Door de groentetuin-Noord te verrijken met fruitbomen, een bijenstal, een griendbosje, een paddenpoel, een gemengde haag en een composthoop wordt er een nog grotere diversiteit aangebracht. Bovendien leveren we zo een bijdrage aan het in stand houden van (oude) rassen hoogstam fruitbomen, het bevorderen/vergroten van de bijenstand en de kennis hierover, het beschermen van amfibieën, het aanbieden van schuilplaatsen voor vogels en bovendien produceren we zo onze eigen wilgentenen, fruit, compost en honing!

Zes onderdelen die passen bij "Natuurlijk Tuinieren", goed verenigbaar zijn en elkaar zelfs ondersteunen en versterken.

BIJENSTAL

Doel

Het bevorderen van de bevruchting van bloemen door het houden van bijen. Het vergroten van de kennis over bijen.

Bijen zijn zeer nuttige insecten. Bij het zoeken naar honing (eigenlijk nectar) vliegen ze van bloem tot bloem, waardoor ze tegelijkertijd zorgen voor de bestuiving van alles wat bloeit. Hierdoor kunnen zich vruchten en zaden ontwikkelen, die dan weer dienen als voedsel voor allerlei dieren en natuurlijk profiteren de tuinders er ook van.

Vóór 1998 werden op het tuinenpark amper bijen waargenomen. Sinds de komst en inmiddels uitbreiding van de bijenvolken hebben we er duizenden harde werksters bij gekregen. De imker van wie de bijen zijn, voorziet het publiek van informatie bij de kasten.

Beheer

De ATV Piccardthof zorgt dat de huisvesting buiten de kasten goed geregeld is en zorgt voor goede informatie panelen. De imker beheert de kasten en zorgt voor zijn bijenvolken. Hij verzorgt ook de informatie over de bijen. Op vragen als: waar de honing nu vandaan komt, hoe een bijenvolk samenleeft en werkt bij het bouwen van de raten, hoe de broedzorg geregeld is en hoe de bijen hun voedsel verzamelen geeft hij antwoord. Ook verkoopt hij een deel van de honing aan Piccardthof leden.

GRIENDBOSJE

Doel

Het produceren van eigen wilgentenen, die voor allerlei doeleinden gebruikt kunnen worden, zoals hekjes, schuttingen, bonenstokken, etc. De in het voorjaar van 1997 geplante wilgentenen van de Waterwilg zijn ondertussen al tot echte pruikenbollen uitgegroeid.

Vroeg in het voorjaar leveren de wilgenkatjes veel voedsel voor bijen en andere insecten.

Beheer

Om het jaar worden de wilgentenen gesnoeid, om te voorkomen dat de groentetuinen teveel in de schaduw komen. Dit snoeien mag pas na de bloei van de katjes gebeuren, zodat bijen en andere insecten hier veel voedsel weg kunnen halen. Door gefaseerd te snoeien (elk jaar de helft) kunnen poppen uitgroeien tot volwassen imago's en zich weer voortplanten.

Oude, afgeleefde wilgenstobben worden vervangen door nieuwe boompjes.

Het Griendbosje wordt sinds 2013 beheerd door Ingrid Vroom.

HOOGSTAM FRUITBOOMGAARD

Doel

Het planten van hoogstam fruitbomen om zo een bijdrage te leveren aan het instandhouden van (oude) rassen.

Veel (oude) rassen van hoogstam fruitbomen zijn zo goed als verdwenen uit ons landschap. Doordat het snoeien en oogsten van hoogstambomen moeilijker is dan dat van de laag- en halfstam bomen en door de import van (goedkoper) buitenlands fruit, waren ze niet "rendabel" genoeg.

Beheer

In de boomgaard staan appels, peren en kersen. De eerste vruchten zijn al in 2001 geoogst, maar helaas gaan er ook regelmatig bomen dood doordat ze toch te nat staan. Nieuwe bomen worden daarom op een bult geplant. Desalniettemin is het verstandig om soorten te nemen die goed tegen onze natte, venige omstandigheden kunnen. Tot nu toe doen peren (zowel stoof- als hand-) het niet goed, en de paar kersen die er zijn worden al opgegeten door de vogels voor ze rijp zijn.

Snoei: januari/februari voor de appels en de peren. April/mei of meteen na de oogst van de kersen.

In de zomer: af en toe de bulten ontdoen van al teveel onkruid, zodat er meer voeding overblijft voor de bomen.

In de herfst (vóór oktober): als er in het voorjaar veel aantasting is geconstateerd door de Wintervlinder dan nu lijmbanden aanbrengen.

Jaarlijks in de winter tijdens een werkochtend compost en/of organische mest rond de voet van de stam aanbrengen. Eén of meer kruiwagens per boom, afhankelijk van de

grootte van de boom. Fruitdragende bomen hebben meer mest nodig dan jonge, nog niet fruitdragende bomen.

In de lente: de aangebrachte lijmbanden weer verwijderen.

Het snoeien van de bomen moet gedaan worden door mensen met de nodige kennis. Sinds een aantal jaren zijn Frans Tijsterman en/of Kees Borrius de vaste snoeiers. Er is geen vaste beheerder van de boomgaard.

Voor de indeling van de boomgaard zie de kaart in de bijlage.

PADDENPOEL-NOORD

Doel

Karakteristiek voor Piccardthof zijn de vele sloten, vijvers en natuurlijk de grote plas. Dat in dit water diverse soorten vis leven is op zich een goede zaak. Helaas heeft het ook nadelen, omdat de vissen de eieren en larven van amfibieën opeten. En amfibieën zijn nuttige beesten, want zij leven op hun beurt weer van minder geliefde insecten, slakken en andere diertjes. Om te zorgen dat amfibieën zich beter kunnen voortplanten is besloten een paddenpoel aan te leggen, die niet in open verbinding staat met het andere water.

Amfibieën zetten hun eieren in het water af. De larven die daar vervolgens uitkomen, leven net zolang in het water tot ze eruit zien als een volwassen exemplaar. Meestal duurt de ontwikkelingsfase van het larve-stadium zo tussen de twee en drie maanden en zien de diertjes er eerder uit als een klein visje dan als kikker, pad of salamander. Ook hebben alle larven dan net als vissen kieuwen, waarmee ze zuurstof uit het water halen. Aan het einde van het larvenstadium verdwijnen de kieuwen en krijgen ze longen. Pas dan kunnen ze op het land gaan leven.

De paddenpoel is gegraven in 1997 en werd al snel een groot succes. Kikkers hebben deze poel al snel veroverd en ook padden en salamanders weten de poel te vinden. Dankzij de fraaie oever- en watervegetatie zijn er ook veel soorten vlinders en libellen te vinden.

Beheer

De Paddenpoel werd altijd om de vijf jaar machinaal geheel uitgebaggerd. Daardoor verstoort je de ecologische kringloop en moet de hele fauna en flora vrijwel opnieuw beginnen. Ook hier is het beter om gefaseerd te baggeren, dus bijvoorbeeld elk jaar eenderde. Dit kan machinaal of met de hand, en moet in september of oktober worden gedaan. Niet later, want dan zitten de kikkers al in de modder.

Boomopslag rond de paddenpoel wordt jaarlijks in de winterperiode verwijderd. Van de vaste planten langs de oevers wordt jaarlijks ongeveer eenderde deel gemaaid of gezeisd in het vroege voorjaar (gagelstruikjes sparen), zodat de kleine beestjes en insecten zich weer snel kunnen uitbreiden.

Op het eilandje in de poel wordt de opslag eens per twee jaar verwijderd. Ook dit zou gefaseerd gedaan kunnen worden.

Er is geen vaste beheerder van deze Paddenpoel.

GEMENGDE HAAG

Doel

In 1999 is er een gemengde haag geplant als afscheiding tussen een deel van de groentetuinen en de poel. De haag bestaat vooral uit stekelige, besdragende struiken zoals Meidoorn en Sleedoorn. Daardoor kunnen vogels zoals Merels en Heggemussen goed erin nestelen en in het najaar snoepen van de bessen.

Beheer

De haag wordt enigszins onkruidvrij gehouden en één keer per jaar geknipt, meestal in augustus. Dan gaan helaas veel bessen verloren, maar in de winter snoeien zou veel bloei vernietigen. Kortom: wat is de beste tijd? Onze adviseur ecologisch hovenier Nils van Ligten zegt: "er is geen beste tijd; de Sleedoorn bloeit op één-jarig hout, de Meidoorn op twee-jarig hout en de poppen van de Sleedoornpage zitten vooral op de buitenste takken van de Sleedoorn. Snoei in het vroege voorjaar betekent geen bloei en dus geen bessen, snoei je als de bessen eraf gegeten zijn, dan krijg je geen bloei. De wegkant van de heg zal elk jaar gesnoeid moeten worden, om de doorgang niet te belemmeren, de periode waarin dat gebeurt maakt niet zoveel uit qua bessen of bloei. Aan de achterkant is wel ruimte om sommige stukken met Sleedoorn wel snoeien en andere stukken niet. Dan snoei je gefaseerd waardoor je toch bloemen/bessen en vlinders krijgt en om de paar jaar wordt de hele achterkant gesnoeid. De bovenkant moet laag blijven om het snoeiwerk niet nog lastiger te maken."

We proberen om dit advies op te volgen.

COMPOSTHOOP

Doel

Het maken van eigen compost en zo ons tuinafval weer hergebruiken.

Alle tuinafval werd nog tot ver in de jaren negentig in vuilniszakken meegegeven aan de gemeente reiniging. Nu wordt alle groenafval (behalve takken) gerecycled. Het wordt in de noord-oosthoek verzameld en gecomposteerd. De compost kan weer als meststof en grondverbeteraar gebruikt worden op het tuinenpark.

Beheer

Bestaat uit het toevoegen en omzetten van het groenafval door de tuinlieden. Het verwerken van het gecomposteerde materiaal wordt gedaan door leden die compost nodig hebben. De compost moet voor gebruik goed gezeefd worden, omdat er veel wortels in zitten van Japanse Duizendknoop, Kweek en andere niet-geliefde planten. Ook bevat het veel zaden, doordat er geen verhitting is tijdens het composteerproces. (zie ook: plan)

In de composthoop ligt een baggerspeciedepot, waarin het slib uit de vijver en de sloten is gestort. Dit slib is van goede kwaliteit en kan ook als compost dienen.

Plan

In verband met de grote hoeveelheid Japanse Duizendknoop die op en rond de

composthoop groeit en de verontreiniging met onkruidzaden als Winde, wordt het steeds meer de vraag of we de compost nog wel moeten laten gebruiken door de leden. In 2015 is hierover veel onderzoek gedaan door Pia Duisterwinkel (zie ook artikelen op de Piccardthof-site) en in 2016 door een werkgroepje olv Ingrid Vroom. Wat besloten gaat worden omtrent de composthoop is bij het schrijven van dit werkplan nog niet bekend.

Hoe krijg je wel goede compost? Door het materiaal eerst te verkleinen en daarna op rillen te leggen, die regelmatig omgezet moeten worden. Daardoor ontstaat hitte in het materiaal, wat zaden en eitjes dood, zodat je schone compost krijgt.

Omdat we veel tuinafval hebben, is dat teveel werk voor Ronnie of vrijwilligers, bovendien moet er dan flink geïnvesteerd worden in machines. Daarom zou het een mogelijkheid kunnen zijn om al het tuinafval te laten composteren bij een gecertificeerd bedrijf, dat ons keurcompost levert. Deze compost wordt regelmatig gecontroleerd bij de producent en voldoet aan dermate strenge eisen dat de compost ook gebruikt wordt in de biologische landbouw. Daarmee zijn we verzekerd van goede compost, zonder verontreiniging door zware metalen, plastics, gifstoffen, zaden, japanse duizendknoop, enz. Dan is er bovendien wel een kringloop, maar op wat grotere schaal. Onze eigen compostbult gebruiken we dan niet meer. Het deel van de grond dat nog bruikbaar is (de oude baggerspecie) kan afgegraven worden en aan de leden verkocht. Van de rest kan een zacht glooiende bult gemaakt worden, ingezaaid met gras. Door elke week te maaien wordt de japanse duizendknoop beheersbaar en neemt op termijn hopelijk zelfs af. Op de bult zou een mooi voedselbos kunnen verrijzen!

Maar goed, dit is nog maar één idee, er zijn wel andere oplossingen te verzinnen. We hopen een werkgroep op te richten die zich hiermee bezig gaat houden.

Er is geen vaste beheerder van de composthoop.

ZWAMMENMUUR (4)

Beschrijving

Vlakbij de Bloemenweide, in de schaduw van de struiken, ligt een lange houtblokkenmuur. Deze is in 2007 aangelegd met houtblokken afkomstig van omgewaaide bomen. Omdat ook dood hout belangrijk is als voedsel- en voortplantingsplek voor allerlei beestjes en plantjes (vooral paddenstoelen natuurlijk), besloten we van de nood een deugd te maken. Er zijn diverse houtsoorten gebruikt, om een zo groot mogelijke variatie te krijgen. En omdat paddenstoelen graag in vochtige, niet te zonnige, omstandigheden leven, is voor deze schaduwrijke plek gekozen.

Doel

Vergroten van het aantal paddenstoelensorten op de Piccardthof en het bieden van schuilgelegenheden voor amfibieën en andere beestjes. Ook kunnen allerlei houtetende insecten hier terecht, die op hun beurt weer voedsel vormen voor andere dieren, o.a. Grote Bonte Spechten. Af en toe een paddenstoelenexcursie organiseren om te kijken wat er allemaal groeit.

Beheer

Omdat het hout in de loop der jaren verrot regelmatig houtblokken aanvullen. Liefst diverse soorten, aangezien elke boomsoort andere paddenstoelen en insecten aantrekt.

De Zwammenmuur wordt sinds 2007 beheerd door Kees Borrius, Ingrid Vroom en de tuinlieden.

NATUURVRIENDELIJKE OEVERS (5)

Beschrijving

In het vroege voorjaar van 2010 zijn de natuurvriendelijke oevers machinaal uitgegraven, met advies van ecologisch hovenier Nils van Ligten. Ze bevinden zich tussen de Berken- en de Lijsterbeslaan, tegenover de Kruidenlaan. De vroegere rechte sloot is op vier plekken verbreed met een ondiepe inham, waarvan de oevers langzaam aflopen. Zo zijn er plekken gemaakt waar kleine dieren makkelijker het water in en uit kunnen. Ook creëer je zo een grotere planten diversiteit, wat vooral in het voorjaar goed te zien is. In plaats van alleen maar groen gras, ziet het hier dan geel en roze van de bloemen.

Doel

Een gevarieerdere oeverbeplanting laten ontstaan en kleine diertjes betere mogelijkheden geven om uit het water te kunnen komen.

Beheer

Hier wordt hetzelfde maai-beheer toegepast als in de Bloemenweide, met hetzelfde resultaat. Ook hier zou je een snellere verandering kunnen krijgen in de vegetatie door Gele Ratelaar uit te zaaien (die immers parasiteert op gras) en interessante planten te poten (een schaapskudde zou ook helpen: ze maken door hun gegraas de grasmatten wat opener, zodat zaden meer kans krijgen). De warme winters helpen natuurlijk ook niet mee om te verschromen, want het gras groeit gewoon door! De natuurlijke oevertjes zijn interessant door de variatie in gradiënt: ieder niveau kent zijn eigen plantensoorten. Wel zullen elk jaar in september of oktober 2 van de 4 oevers wat ontdaan moeten worden van Pitrus, opschietende boompjes en Lisdodde, en moeten ze met de hand weer wat dieper gemaakt worden. Nooit alle oevers tegelijk, maar gefaseerd.

De natuurvriendelijke oevers worden sinds 2010 beheerd door Kees Borrius.

KRUIDENLAAN (6)

Beschrijving

In 2009 werden de eerste kruidenborders aangelegd in de Berkenlaan, door Gerrit Kalkman en Tjeerd Kiewiet. Omdat deze plek al gauw niet zo goed beviel (teveel schaduw en vocht), zijn ze in 2011 verplaatst naar de huidige plek, tegenover de natuurlijke oevers, tussen Lijsterbes- en Berkenlaan. Hier is minder vocht, meer zon en heel veel ruimte, zodat de hoeveelheid kruiden behoorlijk kon worden uitgebreid; er staan nu wel 80-90 soorten, allen beschreven in de kruidenlaan-piccardthof blog. Je vindt er allerlei soorten kruiden, zoals: culinaire (voor in het eten), voor thee, medicinale, voor het maken van een potpourri of om wol mee te verven.

Doel

Toepassingen van kruiden weer bekender laten worden. Tegenwoordig weten weinig mensen meer waar kruiden goed voor kunnen zijn en daardoor worden de planten ook niet vaak meer gebruikt. De kruiden in deze laan mogen door iedereen (met mate) geplukt en gebruikt worden. Bij elke plant staat een bordje met naam en toepassing erop, zodat gevaarlijke vergissingen uitgesloten zijn.

Beheer

Wieden en jaarlijks controleren of er kruiden vervangen moeten worden. Eventueel uitbreiden, kalk strooien of compost.

De Kruidenlaan werd van 2009 tot 2014 beheerd door Gerrit Kalkman. Hij is opgevolgd door Ada Besselink.

PADDENPOEL AAN DE JASMIJNLAAN (7)

Beschrijving

(zie ook bij paddenpoel-noord)

Deze tuin lag er vroeger erg verwaarloosd bij. Nadat het huisje was gesloopt, is het idee gekomen hier een paddenpoel te graven. De poel is in 1997 aangelegd en heeft al vele padden, salamanders en diverse soorten kikkers het levenslicht laten zien.

Doel

Ook met deze poel willen we de komst en verspreiding van amfibieën stimuleren. Door de beschermde ligging van de poel verbeteren de overlevingskansen van de eitjes en de larven.

Om ervoor te zorgen dat de poel voldoende bescherming biedt, moet de poel voldoen aan een aantal voorwaarden:

- de beplanting moet bescherming geven aan de amfibieën en passen bij de poel.
- bezoekers worden op de hoogte gesteld van de aanwezigheid en het doel van de paddenpoel, zodat zij deze niet verstoren. Hiervoor staat bij de ingang van de tuin een informatie bord.
- de vissen moeten niet in de poel kunnen komen, zodat ze de amfibieën-eitjes niet opeten.
- amfibieën moeten voldoende mogelijkheid hebben om zich op te warmen in de zon.

Beheer

De poel is aangelegd in de winter van 1997/1998 en in 2007 uitgebaggerd. In 2010 is de poel verbeterd door hem uit te diepen en de zuidwestelijke oever minder steil te laten aflopen. Hierdoor ontstond er meer gelegenheid voor de amfibieën om zich op te warmen in de zon. Elke twee jaar moet riet- en lisdodde-opslag uit het midden van de poel verwijderd worden. Liefst met de hand en in september of oktober, zodat de kikkers nog niet in de bodem zitten. Ook kan dan de poel weer wat uitgediept worden.

Hoge wal rechts van de poel:

Ongewenste kruiden wieden, bramen trekken, opslag van bomen verwijderen. In de nazomer een keer zeisen, vóórdat er met de werkzaamheden in de poel begonnen wordt.

Lage gedeelte links van de poel:

Opslag van bomen verwijderen, ongewenste kruiden wieden, bramen trekken, planten die van natte omstandigheden en van zure grond houden laten staan. Wandelpaadje openhouden en picknicktafel bereikbaar houden.

De paddenpoel wordt extensief beheerd door Marcel Franken en tijdens werkochtenden.

FRUITHOFJE/EETBARE STAD (8)

Beschrijving

De gemeente Groningen heeft samen met de Natuur&MilieuFederatie het project "de Eetbare Stad" ontwikkeld, om meer eetbare bomen, struiken en planten in de stad te krijgen en mensen weer dichterbij de natuur. Iedereen die daarvoor een goed onderbouwd idee indiende, kon voor subsidie in aanmerking komen. In 2010 heeft de tuincommissie een plan ingestuurd en daarvoor is de maximale subsidie van € 1.500,00 toegewezen. Op 12 maart 2011 werden tijdens een plantdag o.l.v. Ingrid Vroom op allerlei plekken op de Piccardthof eetbare boompjes en struikjes geplant, met hulp van vele vrijwilligers. Er werden bekende fruitsoorten geplant zoals rode bessen en aardbeien, maar ook onbekende, zoals gojibes of suikeressdoorn. In de informatiezuilen hangt een lijst met daarop wat waar staat. Iedereen, bewoners zowel als passanten, mag gebruik maken van het fruit.

Plan

Waar mogelijk meer eetbare planten planten en planten die het niet blijken te doen vervangen door andere.

Een recepten databank maken op de site, toegespitst op de fruitsoorten die geplant zijn. Ook zoiets met interessante weetjes over bepaald fruit.

Doel

Zowel volwassenen als kinderen weer meer in contact brengen met de natuur. Onbekende fruitsoorten aanbieden.

Beheer

Fruithofje:

In de winter bessenstruiken en -klimmers snoeien. Fruitbomen snoeien in de geschikte tijd, hangt af van de soort boom. Gegevens hierover zijn te vinden op internet of op te vragen bij de beheerder/ster. Compost of oude stalmest aanbrengen rond de bomen, struiken en bij de aardbeien. Bomen of struiken die het niet goed doen vervangen door betere.

In het groeiseizoen wieden en maaien tussen de fruitplanten. Spiegels onder de bessenstruiken onkruidvrij houden, maar wel bedekken met mulch omdat anders de oppervlakkige wortels uitdrogen. Stro of afgeknipte plantendelen leggen tussen de aardbeien planten, zodat de aardbeien minder snel rotten.

Lekker plukken als er aardbeien rijp zijn (of ander fruit). Eventueel bessenstruiken beschermen tegen vogelvraat.

In augustus de eerste plantjes van de aardbeien-uitlopers verplanten naar de goeie plek, het teveel uitdelen aan Piccardthoffers. Afgedragen planten verwijderen. Elke 3 jaar verwisselen van aardbeienbed en met nieuwe planten, of jonge van vorig jaar, beginnen.

Borders:

Fruit dat in borders bij huisjes geplant is, wordt door de aangrenzende bewoners schoon gehouden. Snoeiwerk kan door de beheerder of de tuinman gedaan worden. A-sociale plukkers leren hoe het sociaal kan.

Locaties van fruitbomen en -struiken

Het Fruithofje bevindt zich achter het clubgebouw. (Voor indeling en plantensoorten zie kaarten in de bijlage)

De Boomgaard bevindt zich in de noord-oosthoek van het complex. (Voor indeling en soorten zie kaarten in de bijlage)

Op de hoek Malus-Meidoornlaan staat de appel *Malus domestica* "Groninger Pippeling".

Op de hoek Lijsterbes/bruggetje staat de pruim *Prunus domestica* "Anna Späth".

In de groenstrook ten noorden van de parkeerplaats staan: een Suikeresdoorn (*Acer saccharum*), een appelbes (*Aronia melanocarpa*), een hazelaar (*Corylus avellana*), een kerspruim (*Prunus ceracifera*), een gele kornoelje (*Cornus mas*) en een vlier (*Sambucus nigra*).

In de border Prunuslaan 3-5: 8x Honingbes.

In de border Meidoornlaan 30-32: 8x Blauwe bes en 8x japanse Sierkwee.

In de border Meidoornlaan 4-6-8: 20x japanse Sierkwee (+ Vlinderstruiken).

Planten die het in de loop der jaren niet gehaald hebben:

2 tamme kastanjes, 1 Weichselkirsche, 2 Goji-bessen, 1 tamme braam "Thorn Free", 1 mispel.

De Tajbes vertoonde een dermate sterke neiging tot woekeren, dat die is verwijderd.

Het Fruithofje wordt sinds 2011 beheerd door Ingrid Vroom.

VLINDERTUIN (9)

Beschrijving

Deze tuin is in 2002 aangelegd door Louis Filius, omdat de moestuinen die hier voorheen lagen te nat waren. De grond die vrijkwam door het graven van het moeras, vormt de rug waarop de vlindertekkende bloemen zijn geplant. Als je goed kijkt, zie je hier overgangen tussen verschillende milieus, zoals nat en droog, hoog en laag, verruigd en gecultiveerd, zon en schaduw. Daardoor kunnen hier veel soorten planten groeien. Ook staan er voor de rupsen waardplanten als brandnetel en judaspenning en voor de vlinders veel nectarplanten. Door deze bloemenrijkdom en de waterpartijen vliegen behalve vlinders ook allerlei soorten zweefvliegen en libelles rond.

In 2008 hebben biologen op verzoek van de gemeente Groningen ons tuinencomplex geïnventariseerd op natuurwaarden: zij vonden maar liefst 106 plantensoorten in de vlindertuin, 17 verschillende dagvlindersoorten en 23 soorten libellen.

Doel

Met deze tuin willen we proberen, om allerlei soorten vlinders weer een kans te geven om te leven en zich voort te planten. Het gaat immers niet zo goed met de vlinders: veel sneuvelen er in het verkeer, de bloemrijke hooilanden van vroeger zijn er bijna niet meer en er wordt natuurlijk veel te veel gif gebruikt. Vandaar dat er niet alleen voedselplanten staan voor de vlinders en rupsen. Je vindt in en rond de tuin ook waardplanten waar de vlinders hun eitjes op af kunnen zetten.

Beheer

In het najaar: de bestaande border uitdunnen en te erg woekerende planten terug dringen. Hierbij gefaseerd werken en rekening houden met waardplanten.

In het voorjaar: de open stukken opnieuw beplanten met vlinderplanten. De vlinderstruiken snoeien rond maart, na de vorst.

Het hele jaar door: wieden, waarbij er vooral hard opgetreden moet worden tegen de winde en oprukkend riet en gras.

De heg van liguster en meidoorn één keer per jaar knippen, maar zo, dat vogels nog wel kunnen eten van de bessen.

Het nat/drasgedeelte: elk jaar in het najaar een paar slootjes leegbaggeren met de hand, om te voorkomen dat ze dichtgroeien. (Gefaseerd werken, bijvoorbeeld elk jaar de helft.) Materiaal afvoeren om bemesting tegen te gaan of op bulten leggen om zo nieuwe landjes te creëren. Elk najaar gefaseerd zeisen, zodat overblijvende stukken voedsel- schuil- en nestelmogelijkheden bieden voor insecten en kleine dieren.

De bramen en bessen onder de wilgen in het najaar snoeien en weer opnieuw leiden.

In het voorjaar: pitrus en opschietende elzen en andere boompjes verwijderen en elk jaar de wilgen om-en-om snoeien. De wilgentenen kunnen weer gebruikt worden in allerlei vlechtwerk op het terrein (snoeien liefst pas na de bloei van de katjes, i.v.m. voedselbron voor de bijen).

De Vlindertuin wordt sinds het overlijden van Louis Filius beheerd door Siska Benniks.

BEESTENHOTEL (10)

Beschrijving

Vlakbij de Vlindertuin is in 2013 het fraaie Beestehotel gerealiseerd, door Jelte Wolters en Siska Benniks. Hierin kunnen allerlei diertjes het hele jaar door onderdak vinden: onderin het bouwsel zitten gaten waarin egels, muizen of andere kleine zoogdieren kunnen schuilen of overwinteren. Hogerop vind je alle mogelijke spleetjes en gaatjes waarin heel veel insectensoorten een nestje kunnen maken of zich verstoppen. Ook zijn er plekken gemaakt waar vogels kunnen nestelen. Kortom: voor elk wat wils!

Doel

Schuil- en nestelmogelijkheden creëren voor allerlei kleine diertjes en insecten. Maar natuurlijk is het ook een fraai object, waar anderen inspiratie uit op kunnen doen.

Beheer

Regelmatig es kijken in hoeverre of er gebruik wordt gemaakt van het hotel. Vernieuwen van verrotte of kapotte onderdelen. Verbeteringen aanbrengen waar nodig.

Ondertussen zijn de schijven met geboorde gaten vervangen door kleine houtstobben, om zo de natuurlijke situatie meer na te bootsen. Ook zijn, op advies van het AVVN, de vogelnestkastjes veranderd in hommels- en vlinderkasten.

Het Beestehotel wordt sinds 2013 beheerd door Jelte Wolters.

BLOEMENTUIN (11)

Beschrijving

In de meest zuidwestelijke punt van het Piccardthof ligt sinds 2001 de Bloementuin. Dit was gazon dat wekelijks werd gemaaid. De grens tussen gazon en water was heel abrupt en met beschoeiing afgezet. Bij de aanleg is de bovenste laag zwarte grond weggehaald en vervangen door zand. De oever is aflopend gemaakt en er zijn hoogteverschillen aangebracht. Hierdoor vind je in deze tuin veel verschillende biotoopjes, met elk hun eigen planten.

Doel

De geleidelijke en natuurlijke overgang in stand houden, zodat hierbij passende oeverplanten zich kunnen vestigen. De oeverplanten bieden namelijk een schuil- en paaiplaats voor allerlei waterleven, dat zo van dichtbij gevolgd kan worden. Door te zorgen voor rust en verschraling, kan zich hier een "armere" en dus andere flora ontwikkelen dan op andere plaatsen op Piccardthof.

Beheer en onderhoud

Over het algemeen geldt: zo weinig mogelijk verstoren, vertrappen of openwerken van de bodem, bijvoorbeeld door uitsteken, uittrekken of betreden. Geen zware machines gebruiken, ook geen bosmaaier of trimmer. Niet bemesten of bekalken.

Begin voorjaar: resterend blad afharken en dode plantenresten grotendeels afknippen en verwijderen. Hier en daar wat laten staan voor de kleine beestjes.

Heesters - met name de geoorde wilg en de rode kornoelje - om de drie tot vijf jaar, afhankelijk van de grootte, terugzetten of snoeien. Opslag van houtige gewassen - als geoorde wilg, zwarte els, ruwe berk, haagbeuk en veldesdoorn - snoeien of voorzichtig verwijderen.

Niet vaker dan twee keer per jaar (in juni/juli en oktober) gefaseerd maaien of knippen van hoog gras en storende ruigte vóór de zaadrijping en vóór de winter. Het gras zo kort mogelijk de winter in laten gaan. Maaisel altijd afvoeren. De ratelaar parasiteert op wortels van woekerende grassoorten, zodat deze afnemen en er ijlere soorten voor in de plaats komen. Zaad van ratelaar na rijping (eind juli) weer uitzaaien op plekken waar nog teveel vet gras staat.

Paddenstoelen overal sparen (boombegeleiders, verteerders, parasieten).

Na de bladval in oktober/november blad harken en afvoeren vóór de winter.

(meer gedetailleerde informatie is te verkrijgen bij de tuincommissie)

De Bloementuin werd van 2005 tot 2016 beheerd door Pia Duisterwinkel.

(Aanbevelingen door Pia Duisterwinkel voor het beheer van de boomsingel en sloten langs de Hortensialaan zijn te verkrijgen via de tuincommissie.)

STINZENPLANTENTUIN/VOORJAARSWEIDE HORTENSIALAAN (12,13)

Beschrijving

Links van het bruggetje naar de Piccardtplas is in najaar 2009 een stinzenplantentuintje aangelegd volgens het plan van Gea Poppen. Het tuintje werd zodanig aangelegd, dat er van het vroege voorjaar tot het late najaar iets bloeide. Bij de keuze van de planten werd rekening gehouden met onze zure grond en de vrij droge plek. In de loop van een paar jaren bleek toch dat sommige soorten hier liever staan dan andere, zodat hier en daar bijgeplant moest worden. Ook bleek in de zomer, dat de plek niet zo gelukkig gekozen was: er werden veel fietsen in gestald van zwemmers. Daarom is besloten om deze plek niet voort te zetten, maar de aandacht te richten op de grasrand langs de Hortensialaan.

In najaar 2013 is in het gras voor de bomen ook door Gea een klein proefvak beplant met stinzenbollen. De soorten die het goed doen kunnen in de komende jaren verspreid geplant worden in de hele grasrand langs de Hortensialaan, zodat hier langzamerhand een grote Stinzenplantentuin zal ontstaan. In najaar 2014 is daar door Pia Duisterwinkel (en vrijwilligers) een grote hoeveelheid bollen gepoot, zie voor de soorten hieronder.

Verandering van het maabeleid van het gazon aan de Hortensialaan.

De grasstrook van 1,5 meter tot het pad moet sterk blijven en dus 2 keer per week gemaaid worden en ook bemest (met organische mest). De rest van het gras niet meer bemesten en pas vanaf eind mei gaan maaien. De eerste keer met een hoge stand van de maaiër, daarna lager. Eén keer per week maaien. Misschien blijkt na een paar jaar, dat de zode te slecht wordt voor normaal maaien en dat je dan over moet op een messenbalk. Dan zou je een soort Bloemenweide krijgen, met vroegbloeiende stinzenplanten.

Beheer

Herfst:

Voorjaarsbloeiende bollen, knollen en wortelstokken poten in het gazon en de singel. Afgefallen blad harken en blad afvoeren (niet onder de bomen in de singel deponeren omdat het daar dan te voedselrijk wordt). Een klein deel van het afgefallen blad in het gazon laten verteren is goed voor humusvorming en bodemleven, maar een te dik pakket blad verstikt het gras.

Zo weinig mogelijk met zwaar materieel over het gazon rijden: dit veroorzaakt zuurstofgebrek door bodemverdichting en is onder meer nadelig voor de bollen in het gras.

Alleen biologisch geteelde, enkelbloemige of halfgevulde soorten aanplanten, aangezien insecten daar meer voedsel uit kunnen halen.

Onderstaande voorjaarsbloeiërs zijn door Pia Duisterwinkel en vrijwilligers gepoot in grote organische vlekken van 1 tot 2 soorten. Het grootste deel is in het gazon rond

de rode beuk en ten westen daarvan gepoot. Het overige deel is gepoot onder de bomen in de singel, in de slootwal langs de sloot aan de ZZ van de singel en verspreid in het aangrenzende gazon.

Narcis cultivarsoorten (*Narcissus* cv.)

Sneeuwkllokje soorten (*Galanthus nivalis* en *Galanthus* sp.)

500 x grote sneeuwroem (*Chionodoxa siehei*)

150 x vingerhelmbloem (*Corydalis solida*)

300 x bosanemoon (*Anemone nemorosa*)

Doel

Het aantal vroege bloeiers op de Piccardthof uitbreiden, om zo het voedselaanbod voor vroeg vliegende insecten te vergroten.

Plan

De hoeveelheid stinzenplanten langzamerhand uitbreiden in de hele grasstrook langs de Hortensialaan.

(Aanbevelingen, ontwerp en beheer van stinzenplanten op veengrond aan de Hortensialaan 03-2014 door Pia Duisterwinkel. Dit deel is in te zien via de tuincommissie.)

De Stinzenplantentuin werd van 2009 - 2014 beheerd door Gea Poppen, sindsdien is er geen vaste beheerder voor dit project.

VERWILDERINGSBOLLEN IN SPEELTUIN GRASRAND (14)

Beschrijving

In het najaar van 2014 zijn honderden bollen gepoot in het gras van de Speelweide, rondom langs de voet van de meidoornhaag.

Doel

Meer vroege bloeiërs planten, zodat vroeg-vliegende bijen (zowel wilde als honing-), hommels en andere insecten meer te eten vinden. Meer natuur brengen in de saaie, groene Speelweide, zodanig dat spelende kinderen er geen schade aan toe kunnen brengen.

Beheer

De eerste maaibeurt pas na zaadrijping en afsterven van het loof, dus ongeveer eind mei. De eerste keer met een hoge stand van de maaier, daarna kan het op de normale stand en 1 à 2 keer per week.

Controleren of de soorten verwilderen en het daar goed doen. Anders alternatieven bedenken en planten. De bollen zijn aangeschaft bij ecologische kwekerij De Heliant, (info@deheliant.nl). Gebruik geen cultivars, aangezien die minder voedsel bevatten voor insecten.

Blauwe druifjes lopen terug als je de bodem met rust laat (en dat doe je als je ze in het gras poot): er blijft op den duur alleen blad over. Het is wel een aantrekkelijke soort voor wilde bijen, honingbijen en hommels en ze ruiken lekker. Het is beter om ze in een border - waarin je vaak rommelt - te potten. Ze hebben zon nodig. Bloei: maart-mei.

Boerenkrokus (*Crocus tommasinianus*) is een goed alternatief, maar in een tuin met muizen zijn ze muizenvoer. Bloei: februari/maart.

Breedbladig sneeuwkllokje (*Galanthus elwesii*) bloei: januari/februari, bloeit eerder dan:

Gewoon sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*) bloei: februari/maart.

Wilde narcis (*Narcissus pseudonarcissus*) bloei: maart.

Helaas vallen de resultaten erg tegen: na het eerste jaar waren bijna alle bolletjes verdwenen, waarschijnlijk door de hoge waterstand op de speelweide. Zolang die situatie zo blijft, heeft het geen zin om hier weer nieuwe bollen te planten.

STENEN STAPELMUUR (15)

Beschrijving

Zodra je het complex oploopt vanaf de parkeerplaats, zie je rechts de Stapelmuur. De oorspronkelijke muur is in nazomer 2013, o.l.v. Hans Linssen, gestart met hulp van vele grote en kleine handen. Sindsdien is er, door allerlei omstandigheden, weinig aan de muur gebeurd. Helaas hebben onbekenden er regelmatig puin bijgestort, zodat het langzamerhand erg rommelig werd. In 2015 is daarom besloten om de oude "puinzooi" af te breken en een nieuwe muur te maken. In april 2016 werd, met subsidie uit de GroenenDoen-pot, een cursus Stapelmurenbouwen gegeven, o.l.v. ecologisch hoveniers Rixt Langeveld en Daan Schöne. Tijdens de cursus werd de huidige muur gestapeld en voorzien van grond en beplanting. In de maanden erna is de omgeving van de Stapelmuur aangepakt en opgeruimd. Zo is al het puin uiteindelijk hergebruikt in diverse, aansprekende bouwsels! Om in de sfeer te blijven is achter de Stapelmuur in de winter van 2016/17 een grote hoeveelheid zand aangebracht, waar een bijbehorend bloemenmengsel is ingezaaid, zodat er hopelijk een mooi schraal bloemenweitje gaat ontstaan.

Doel

Schuilplaatsen bieden voor kleine diertjes, zoals salamanders, padden, spinnen, insecten. Een fraaie entree maken voor bezoekers aan de Piccardthof en laten zien hoe je allerlei stenen leuk kunt hergebruiken.

Het bloemenweitje is uiteraard goed voor allerlei vlinders en andere insecten.

Beheer

Groeiseizoen: de stapelobjecten en omgeving regelmatig wieden, zodat ongewenste planten niet de overhand krijgen. Zo nodig uitdunnen van te overdadig groeiende muurbloempjes.

Het bloemenweitje zeisen als al het zaad gevallen is (augustus, september). Maaisel afvoeren om de bodem zo schraal mogelijk te houden.

Buiten het groeiseizoen: waar nodig de stapelobjecten bijwerken.

Zo nodig het bloemenweitje weer wat bijzaaien. De eerste keer is het "Tübingermengsel" gebruikt voor het weitje. Op het bultje is "bloemenmengsel middelhoog" ingezaaid, beide mengsels komen van De Bolster.

De Stapelmuur en omgeving wordt sinds het ontstaan beheerd door Hesper Griep, met veel hulp van Anton Duizendstraal.

HOUTBLOKKENMUUR (16)

Beschrijving

Vlakbij de Stapelmuur bevindt zich de Houtblokkenmuur, die in de winter van 2014 gestart is door Jan de Boer en Ingrid Vroom. De bedoeling is, dat diverse soorten inheemse bijtjes en wespjes gebruik gaan maken van deze blokken om zich voort te planten. Tijdens een rondwandeling met ecologisch hovenier Nils van Ligten kregen we het advies om de houtblokken op de natuurlijke manier neer te zetten, dus met de kopse kant naar boven en onderen en met de schors er afgehaald. De gaatjes maak je dan in de kant waar de schors zit. Gebruik hiervoor scherpe boortjes (zo diep als het boortje gaat en een klein beetje omhoog boren), met diverse diameters en vijl na met een rond vijltje. Dan beschadigen de vleugeltjes van de bijtjes niet. Op deze manier boots je de natuurlijke situatie na, alsof kevers gangen geboord hebben in het hout, waar metselbijtjes dan weer gebruik van kunnen maken. Nog beter zou zijn volgens Nils om de natuurlijke situatie meer na te bootsen door afgezaagde, lange stammen rechtop te plaatsen. Daarin gaan kevers dan gangen maken, die vervolgens door de metselbijtjes gebruikt worden. Dan heb je altijd de beste gaatjes!

Plan

De houtblokkenmuur aanpassen volgens het advies van Nils, zodat hij beter bruikbaar wordt voor metselbijtjes.

Doel

Meer broedgelegenheid bieden voor metselbijtjes; door het opbranden van dood hout blijft er steeds minder over voor insecten die dit nodig hebben om zich voort te planten.

De bekendheid van inheemse bijtjes vergroten.

Beheer

Geheel verrotte blokken vervangen door nieuwe. In de zomer regelmatig gaan kijken in hoeverre er gebruik van wordt gemaakt. Een probleem is wel, dat veel gezaagd hout meteen verdwijnt voor de houtkachel, zodat er weinig overblijft voor dit project.

In verband met de verplaatsing van de fietsenhokken, houdt dit projectje waarschijnlijk op te bestaan. De houtblokken worden naar de Zwammenmuur gebracht, zodat ze daar verder kunnen verteren.

De houtblokkenmuur werd van 2014 tot 2017 beheerd door Ingrid Vroom.

RINGSLANGENBROEDHOOP (17)

Beschrijving

De Piccardthof ligt in een nat veengebied, waar af en toe ringslangen (*Natrix natrix*) gesignaleerd zijn, zie ook de verspreidingskaart van Ravon (Reptielen, Amfibieën, Vissen Onderzoek Nederland). Om de ringslangpopulatie te ondersteunen is in 2010 voor het eerst een broedhoop gemaakt, langs de sloot achter de bijenstal. Plek en opbouw van de broedhoop zijn gedaan volgens de aanwijzingen die staan op de site van Ravon. Na vier jaar vonden we nog steeds geen eieren en hebben we besloten het op een andere plek te proberen, namelijk in het moerasje bij de Vlindertuin. De tijd zal leren of dit een betere plek is. Andere interessante plekken zijn: bij de natuurlijke oevers, aan de oever van de vijver bij de paddenpoel-Jasmijnlaan en aan de overkant bij de Bloemenweide.

Doel

De ringslangpopulatie ondersteunen. Proberen ringslangen te krijgen op de Piccardthof, om de ecologische kringloop te verbeteren (ringslangen eten o.a. naaktslakken!).

Beheer

Tussen midden april en eind mei en in oktober kan aan de broedhoop gewerkt worden. Op die manier worden overwinterende dieren en legsels niet verstoord. Een broedhoop kan één à twee jaar mee en moet dan vernieuwd worden, tussen midden april en eind mei. Hiervoor kan het beste gebiedseigen materiaal gebruikt worden, zoals bladeren, takken, riet, waterplanten, rot hout, etc. De hoop moet los van structuur zijn, zodat de ringslang er makkelijk in kan kruipen. Ook moet de temperatuur vrij constant zijn. Zie voor meer aanwijzingen over de opbouw en plaats van een broedhoop de site van Ravon.

In oktober kan de hoop gecontroleerd worden op eieren, maar dat kan ook in april-mei gedaan worden.

Er is geen vaste beheerder van de slangenbroedhoop.

PARKEERPLAATS (18)

Beschrijving

Wie aan de zuidkant het terrein van het Piccardthof opkomt, komt op de parkeerplaats. Om te zorgen dat ook hier de natuur zichtbaar wordt, is er in 1998 voor gekozen om in het midden een lange rij knotwilgen te planten, met een takkenril van wilgentenen. De wilgen groeien elk jaar uit, waardoor de parkeerplaats meteen een stuk groener oogt.

De groenstrook aan de noordkant is ingeplant met bes- en nootdragende heesters, zoals hulst, sleedoorn, gele kornoelje en hazelhoot.

Doel

Met behoud van de parkeerfunctie verschillende milieus op het terrein realiseren waardoor:

- de schuil-, broed- en voedselmogelijkheden voor vogels, insecten en kleine dieren vergroot worden;
- de parkeerplaats niet alleen een verzamelplaats is van blik, maar een aantrekkelijker aanzien krijgt;
- de parkeerplaats mooier aansluit en een geheel gaat vormen met de Piccardthofplas en het tuincomplex.

Plan

In 2016 is door de leden Trudi van den Berg en Jos Steenmeijer een plan gemaakt om de parkeerplaats meer de groene uitstraling te geven die bij ons park hoort. Een paar onderdelen hieruit zijn: storende, onnatuurlijke elementen weghalen, de fietsenhokken verplaatsen en voorzien van mooie begroeiing en hagen, een paar bloemenweitjes aanleggen en nog meer knotwilgen planten. In 2017 is begonnen met het uitvoeren van dit plan.

Verder willen we langzamerhand meer bes- en nootdragende heesters planten in de noordelijke groenstrook. Liefst inheemse soorten, aangezien die meestal sterker en waardevoller zijn voor onze fauna dan uitheemse soorten. Ook moeten ze goed snoei kunnen verdragen, aangezien ze niet hoog kunnen groeien i.v.m. de bomen.

Hieronder volgt een, niet volledige, lijst van interessante heesters:

-Amerikaans krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*) sierwaarde bloei wit, herfstkleur blad, bessen voor vogels.

-Gewone vlier (*Sambucus nigra*) gratis uit de omgeving. Bloei wit, insecten, zwarte bessen voor vogels en mensen.

-Gele kornoelje (*Cornus mas*) gratis uit de omgeving? Gele bloei in het vroege voorjaar, sierwaarde, insecten, rode bessen voor vogels en mensen.

-Veldesdoorn (*Acer campestre*).

-Gewone hazelaar (*Corylus avellana*) gratis uit de omgeving? Noten voor mens en dier.

-Rode hazelaar (*Corylus maxima 'Purpurea'*) gratis uit de omgeving? Sierwaarde, noten voor mens, eekhoorns, muizen

-Gelderse roos (*Viburnum opulus*). Bloei wit, rode bessen: Pestvogels.

- Eenstijlige meidoorn (*Crateagus monogyna*) gratis uit de omgeving? Bloei wit, insecten, rode bessen voor vogels.
 - Taxus (*Taxus baccata*) gratis uit de omgeving? Wintergroen.
 - Hulst (*Ilex aquifolium*) gratis uit de omgeving? Wintergroen.
 - Mahonia (*Mahonia aquifolium*) gele bloei in het vroege voorjaar, bijen, hommels.
- Ook de volgende planten hebben veel natuurwaarde qua bloei, insecten en geur:
 Hop (*Humulus lupulus*), Bosrank (*Clematis vitalba*), Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*).

In maart 2015 zijn vanuit het Fruithofje de volgende soorten verplant: een appelbes (*Aronia melanocarpa*), een gewone hazelaar (*Corylus avellana*), een kerspruim (*Prunus ceracifera*), een gele kornoelje (*Cornus mas*) en een gewone vlier (*Sambucus nigra*).

Beheer wilgentenenhaag:

- Knotten van knotwilgen: de pruiken eens per twee jaar knotten in april, na het bloeien van de katjes, zodat bijen en andere insecten kunnen profiteren van dit vroege voedselaanbod. Om de hoeveelheid werk ineens te verminderen, kan je ook elk jaar de helft knotten, bijvoorbeeld drie-om-drie. Verwijder de tenen zo dicht mogelijk bij de knot, zodat er geen "kapstukken" ontstaan, die minder sterk zijn.
- De kleinere wilgentenen kunnen meteen verwerkt worden in de takkenril, terwijl de grotere in hekjes op het terrein gevlochten kunnen worden. Deze tenen moeten dan wel ontdaan worden van de zijtakjes. In de schaduw liggend kunnen ze zeker een maand bewaard blijven voordat ze gebruikt worden.
- Om verstikking van de wilgen door Haagwinde te voorkomen, is het goed om die 1 à 2x per zomer weg te halen, voor zover mogelijk.

(Aanbevelingen heesterstrook parkeerplaats NZ, door Pia Duisterwinkel 08-10-2014. De hele tekst is te verkrijgen via de tuincommissie. Hieronder volgt een uittreksel.)

Beheer heesterstrook

Te groot groeiende heesters af en toe snoeien.

Een groot probleem hier is de woekerende Japanse Duizendknoop. Ooit is er zwart landbouwplastic overheen gelegd om het te verstikken, maar dat mislukte: de plant groeide er gewoon doorheen, zodat we nu ook nog met een laag plastic zitten. In 2015 is begonnen met het regelmatig zeisen van de JDK, om te proberen de planten uit te putten. Na twee seizoenen lijkt het erop dat de JDK terug loopt, maar we moeten dit maairegime nog wel een paar jaar volhouden.

In de winter van 2017 is, met hulp van fanatieke vrijwilligers, de hele plastic laag verwijderd.

De wilgenhaag wordt sinds 2013 beheerd door Ingrid Vroom.
 Voor de heesterstrook is geen beheerder.

Insectenvriendelijke beplanting van plantenbakken (19)

Beschrijving

Onder alle lantaarnpalen bevinden zich plantenbakken. Deze werden door onze tuinlui elk jaar weer ingeplant met éénjarigen. Mooi voor het aanzicht, maar niet altijd even goed voor de insecten. In 2015 heeft Anne Siebring het plan opgevat om de bakken te vullen met biologische bollen en vaste insectentrekkende planten. Om het beeld rustig te houden, heeft ze gekozen voor rood-achtige kleuren voor de vaste planten.

Doel

Meer insectenvriendelijke planten op ons complex.

Beheer

In het voorjaar de dode plantenstengels weghalen, wat compost opbrengen. Controleren wat er nog aan bollen in staat. In het groeiseizoen regelmatig wieden. Planten die het niet goed doen vervangen voor andere. In september/oktober eventueel biologische bollen bijpoten.

Van 2015 tot begin 2017 was Anne Siebring beheerster, daarna Klaas Mast.

Ecologisch hovenier Nils van Ligten (Klavertje 4)

In voorjaar 2014 is gestart met de volgende leuke en leerzame twee-jaarlijkse traditie: o.l.v. ecologisch hovenier Nils van Ligten (van Klavertje 4) maakt het bestuur en de tuincommissie een wandeling over de Piccardthof. Iedere keer wordt een aantal natuurlijk-tuinieren projecten bekeken en door Nils becommentarieerd. Er worden over en weer veel vragen gesteld en beantwoord, zodat iedereen er veel van leert. De aanwijzingen van Nils komen in een verslag en gebruiken we graag om de projecten te verbeteren.

We vinden belangrijk dat deze traditie voortgezet wordt. Nieuwe en oude bestuurs- en tuincommissieleden wordt op deze manier duidelijk wat het belang is van onze projecten en waarom het natuurvriendelijke tuinieren voortgezet moet worden. Buiten deze rondleidingen om kan Nils door de tuincommissie ook gevraagd worden voor advies over alles wat te maken heeft met natuurlijk tuinieren.

MONUMENTALE BOMEN

Beschrijving

Dat Piccardthof al meer dan 70 jaar oud is, kun je ook aan onze bomen zien. Er komen steeds meer mooie, volwassen bomen op ons terrein, waardoor ons park afwisselender en interessanter wordt. Niet alleen voor ons, maar ook voor allerlei vogels, insecten, kleine zoogdieren (eekhoorntjes!), enzovoort. Volgens de tuincommissie bood het oorspronkelijke reglement te weinig bescherming voor bomen en struiken met een hoge natuurwaarde, vandaar dat het "Bomenreglement Piccardthof" is gemaakt in 2012. In dit Bomenreglement zijn o.a. regels te vinden over standplaatsen van bomen en over wanneer een boom gekapt mag worden.

Ook heeft de tuincommissie besloten tot de invoering van monumentale bomen en monumentale houtopstanden. Dit kunnen zowel kleine als grote bomen zijn, groepjes bomen, heggen, struiken, bomen langs een laan, een bosje. De tuincommissie heeft een aantal bomen en houtopstanden op de monumentale bomen/houtopstanden-lijst gezet, die hangt in de info-hokjes bij de ingangen. Deze bomen en houtopstanden zijn volgens ons zó bijzonder, of fraai, of van grote natuurlijke waarde, dat we ze extra willen beschermen. (met dank aan Hielke Hylkema, die de Bomenroute heeft gemaakt, waarin veel bijzondere bomen en struiken staan beschreven)

Monumentale bomen/houtopstanden mogen alleen maar gekapt worden, als er echt geen enkele andere mogelijkheid meer is. Dit moet altijd van te voren overlegd worden met de tuincommissie, ook als de boom of struik dunner is dan 20 cm doorsnee op 1,30 meter hoogte! Monumentale bomen en houtopstanden hebben een klein bordje, zodat ze voor iedereen herkenbaar zijn. De lijst wordt in de Heraut gepubliceerd en komt in de infozuilen te hangen.

Doel

Bomen, struiken en houtopstanden die van grote waarde zijn voor de Piccardthof extra beschermen.

Beheer

Bij de aanvraag van kapvergunningen controleren of het om een monumentale boom, struik of houtopstand gaat.

Elk jaar met de lijst in de hand alle monumentale bomen langslopen en kijken of er veranderingen zijn.

Indien nodig de lijst aanpassen en/of uitbreiden.

De monumentale bomen worden sinds 2014 beheerd door de tuincommissie.

HET MAAIBELEID

Beschrijving

Piccardthof heeft met zijn openbaar groen een enorm potentieel voor allerlei soorten planten. Om dit potentieel tot ontwikkeling te laten komen, zijn een aantal maatregelen nodig. Eén daarvan is een ander maaibeleid toepassen. Een maaibeleid dat jaar in jaar uit consequent uitgevoerd moet worden, wil er resultaat te zien zijn.

Het tijdstip waarop gemaaid wordt moet elk jaar in dezelfde periode vallen.

Maai je een bepaald stuk in juni, dan krijg je daar andere planten dan dat je hetzelfde stuk steeds in augustus zou maaien.

Met de keuze om verschillende stukken gras op een net even ander tijdstip van het jaar te maaien vergroten we niet alleen het aantal soorten planten, maar ook het aantal soorten dieren dat van deze planten leeft.

Een maaibeleid past binnen het "Natuurlijk Tuinieren" en het versterkt de ecologische hoofdstructuur waar dit tuinen-complex onderdeel van uitmaakt.

GRASSTROKEN LANGS ALLE PADEN

De tuinlieden verrijken de smalle grasstroken langs de paden elk jaar een keer met organische mest en kalk en maaien 1 à 2 keer per week. Op deze manier ligt er niet te lang afgemaaid gras op, dat de graszode verstikt. De graszode moet bemest worden en regelmatig gemaaid, om stevig te blijven, zodat de paden goed ingesloten blijven. Een ander maaibeleid kan hierop dus niet van toepassing zijn.

RONDE GROENTENTUINEN-NOORD

Langs de oever van de poel: elk jaar een derde deel maaien (liefst met de zeis) in het vroege voorjaar. Het maaisel een paar dagen laten liggen (zodat beestjes eruit kunnen kruipen) en dan afvoeren.

Om de fruitbomen wekelijks maaien en ook kijkpaadjes maaien naar de poel toe.

Rond de bijenstal: met de zeis de pitrus gefaseerd maaien, eind augustus. Maaisel afvoeren. Naast de groentetuinen en naar de bijenstal toe wel wekelijks een strook maaien.

De overige slootkanten en bermen: jaarlijks in september/oktober wanneer de sloten gefaseerd gebaggerd worden ook gefaseerd maaien.

DE BLOEMENWEIDE EN DE NATUURLIJKE OEVERS

De Bloemenweide voor de vijver en de natuurlijke oevers: 2 keer per jaar, eind juli en eind oktober, met de messenbalk. Sinds 2010 wordt dit uitgevoerd door een extern bedrijf dat hierin gespecialiseerd is (Klavertje 4). Zij maaien gefaseerd (d.w.z. delen blijven staan) zodat er altijd een deel van de insecten en kleine diertjes in leven blijft en de populatie zich weer sneller kan herstellen. Door met de lichte messenbalk te maaien i.p.v. de zware cyclomaaijer wordt de grond niet verdicht, wat beter is voor de waterhuishouding en de plantendiversiteit. Een paar dagen na het maaien de weide laten hooien door vrijwilligers, die ook alles afvoeren, om te proberen de bodem niet

nog voedselrijker te maken. Het uiteindelijke doel: de veenbodem verschrallen lijkt nog ver weg, vooral nu de stikstofdispositie uit de lucht weer toeneemt. Sinds 2013 lijkt de hoeveelheid gras weer toe te nemen, ten koste van de bloemen. We proberen dit tegen te gaan door Gele Ratelaar uit te zaaien, die parasiteert op gras.

Door de weide een blijvend pad van 1 à 1,5 meter breed wekelijks maaien. Ook een paar kijkpaadjes naar de vijver toe openhouden.

Een meter brede strook langs het verharde pad wekelijks maaien.

GROENTENTUINEN- ZUID

De bermen en slootkanten gefaseerd maaien in oktober. Het pad naar de kraan elke week.

LANGS DE HORTENSIALAAN

zie ook beschrijving Hortensialaan.

Hieronder volgen aanbevelingen van ecologisch hovenier Nils van Ligten.

In deze grasstrook worden in de loop van de jaren steeds meer stinzenplantenbollen gepoot. Ook is hier in 2014 een extensiever maaibeleid gestart, om te proberen een diversere plantengroei te krijgen. Het gras wordt niet meer bemest en pas vanaf eind mei gemaaid, om de stinzenbollen te sparen. De eerste keer met een hoge stand van de maaiër, daarna lager, één keer per week. Misschien blijkt na een paar jaar, dat de zode te slecht wordt voor normaal maaien en dat je dan over moet op een messenbalk. Dan zou je een soort Bloemenweide krijgen en kunnen ook bijpassende, begeleidende 'vaste' stinzenplanten ingevoegd worden.

Het blad van de bomen kan je wegblazen of met een "bandhooier" weghalen, een machine die achter de tractor kan. Dit moet na de meeste bladval van de eiken gebeuren. Het blad niet onder de bomen blazen, want dan verrijk je de bodem daar nog meer en krijg je nog meer verruiging.

Bomen en ondergroei.

De bramen die er staan kan je gefaseerd terugzetten, bijvoorbeeld met een cyclus van drie jaar, dus steeds één derde. Dan blijven ze beheersbaar, want je wilt ze toch niet weg aangezien ze een functie hebben voor vogels en insecten. Spontaan opkomende Vlier, Hulst, Taxus e.d. kan je stimuleren, door ze te beschermen bij schoonmaakacties. Dat geldt ook voor leuke bodembedekkers die er nu al staan of er in gezet zijn door Pia Duisterwinkel. Ook wilde, inheemse rozen zouden geplant kunnen worden. In samenwerking met de bewoners kan je bekijken waar hogere of juist lagere beplanting komt, ook om uitzicht te houden op de plas.

Een strook van een meter breed langs het pad wekelijks maaien en deze wel bemesten.

BLOEMENTUIN HORTENSIA-MALUSLAAN

Zie beschrijving Bloementuin.

PARKEERPLAATS

De grasstrook wekelijks maaien. Langs de sloot bij de plas tot 1 meter van de slootkant af gefaseerd maaien, in september/oktober.

TALUDS VAN TUSSENSLOTEN

De taluds van de tussensloten worden door de tuinmannen gemaaid, enkele keren per seizoen. Mensen die dit niet willen, moeten dit overleggen met de tuinlieden. (tijdens de rondwandeling in mei 2014 met Nils is hier niet over gesproken. Waarschijnlijk komt dit punt later aan bod)

HET BAGGERBELEID

De Sloten

Alle sloten moeten om de paar jaar met de hand gebaggerd worden, om de doorgang van het water goed te houden en om verlanding tegen te gaan. In verband met het behoud van waterbeestjes en waterplanten is het goed om dit gefaseerd te doen, dus één deel dit jaar en het andere deel het volgende jaar.

De Vijver

Wat voor de sloten geldt, geldt ook voor de vijver. Baggeren is noodzakelijk om verlanding te voorkomen, maar wel gefaseerd, bijvoorbeeld in drie achtereenvolgende jaren. De vijver wordt ongeveer eens in de dertig jaar gebaggerd, door een extern bedrijf.

Door ook de waterplanten in de vijver gefaseerd te verwijderen, bijvoorbeeld elk jaar één derde, voorkom je dat Krabbenscheer verdwijnt, waardoor libellenpopulaties uitsterven en opnieuw moeten beginnen. Als dit door een extern bedrijf gebeurt, moeten zij hiervoor duidelijk opdracht krijgen!

In 2013 is dit door een extern bedrijf verkeerd gedaan, waardoor onze gehele Krabbenscheer-populatie en alles wat daarvan afhankelijk was, is verdwenen. Eind 2017 gaat onze vijver meedoen in een langlopend Krabbenscheer-project, geleid door onderzoeker Christophe Brochard. Daarvoor wordt eind 2017 een hoeveelheid Krabbenscheer die elders in de omgeving over was, in de vijver gebracht. Hoe het onderzoek verder verloopt krijgen we nog te horen.

HET BELEID ROND SLOOT- EN VIJVERKANTEN

De vijver en de sloten hebben ooit beschoeiing gekregen, omdat anders de zachte veengrond in het water zakt en de huisjes en paden gaan verzakken. Deze harde overgang moet dus voor een groot deel blijven, maar er zouden wel op verschillende plekken "uittreed-plaatsen" gemaakt kunnen worden. Speciaal hiervoor worden ingeplante kokosrollen geproduceerd, die aan een paal in het water gezet kunnen worden, zodat kleine diertjes makkelijker uit het water kunnen klimmen.

Waar mogelijk kunnen glooiender overgangen gemaakt worden, zoals bij het project Natuurlijke Oevers.

In de zomer van 2016 is een lariks-houten beschoeiing gemaakt aan de zuidkant van groententuinen-zuid. Dit was nodig, omdat de grond verzakte en er met maaimachines overheen gereden moest kunnen worden. Om de hardheid van de oever te verzachten, werden hier in voorjaar 2017 kokosrollen geplaatst.

Verslag van de wandeling op dinsdag 8 april 2014 met Nils van Ligten (ecologisch hovenier), Ronnie Smilda (tuinman Piccardthof), Harrie Hartel (secr. AB), Anton Duizendstraal (voorz. tc), Pia Duisterwinkel (adv.tc) en Ingrid Vroom (oud-secr. tc.), met Anne Siebring op de achtergrond als cateraar en organisator.

Punten die we langs wilden lopen:

de speeltuin

Hortensialaan: gras, bomen, ondergroei

sloot Piccardtplas

gebied rond de parkeerplaats

de plantenbakken

de vijver

de compostbult

de ingang Stadspark

het maaibeleid

sloten en beheer

taluds, oevers en beheer

bodem en bemesting

sortimentskeuze: boombegroeiing, struikbegroeiing, onderbegroeiing heggen

omgeving bijenstal en "overhoek"bosje

gebruik van (accu-)machines

Speeltuin

In de laatste hercontrole van het AVVN stond de aanbeveling om een grasstrook van plm. 2 meter rondom de Speeltuin niet meer te maaien, maar te laten groeien om zo meer natuurlijke waarden te krijgen.

Reactie Ronnie: valt om, wordt van alles in gegooid.

Reactie Nils: is slecht voor de onderkant van de heg, want te donker. Kinderen gaan erin spelen, wat goed is, maar daardoor slaat alles plat.

Idee Nils: plant bollen in de buitenste halve meter van het gras, vóór de heg. Dan krijg je veel vroege bloei voor insecten, en kan je vanaf mei weer normaal maaien, zodat de zode goed blijft.

Hortensialaan

Grasstrook.

Ronnie: gras is lastig te maaien door de vele boomwortels, losse zode. Er staan nu een paar teststukjes in van Stinzenplanten, om te kijken of ze het goed doen.

Nils: de bollen kunnen natuurlijker uitgeplant worden, dus verder uit elkaar, zodat ze zich ook beter kunnen vermeerderen. Dat kan je over de hele groenstrook doen, behalve de laatste 1,5 meter tot het pad. Die moet sterk blijven en dus 1 à 2 keer per week gemaaid worden en ook bemest. De rest van het gras niet meer bemesten en pas vanaf eind mei gaan maaien. De eerste keer met een hoge stand van de maaier, daarna lager. Eén keer per week maaien. Misschien blijkt na een paar jaar, dat de

zode te slecht wordt voor normaal maaien en dat je dan over moet op een messenbalk. Dan zou je een soort Bloemenweide krijgen en kunnen ook bijpassende, begeleidende 'vaste' stinzeplanten ingevoegd worden.

Het blad van de bomen kan je wegblazen of met een "bandhooier" weghalen, een machine die achter de tractor kan. Moet na de meeste bladval van eiken gebeuren. Het blad niet onder de bomen blazen, want dan verrijk je de bodem daar nog meer en krijg je nog meer verruiging.

Bomen en ondergroei.

Nils: de bramen die er staan kan je gefaseerd terugzetten, bijvoorbeeld met een cyclus van drie jaar, dus steeds éénderde. Dan blijven ze beheersbaar, want je wilt ze toch niet weg. Bovendien hebben ze een functie voor vogels en insecten. Spontaan opkomende Vlier, Hulst, Taxus e.d. kan je stimuleren, door ze te beschermen bij schoonmaakacties. Dat geldt ook voor leuke bodembedekkers die er nu al staan of er in gezet zijn door Pia. Ook wilde, inheemse rozen zouden geplant kunnen worden. In samenwerking met de bewoners kan je bekijken waar hogere of juist lagere beplanting komt, ook om uitzicht te houden op de plas.

Sloot Piccardtplas

Hier is niets over gezegd. Kan later nog besproken worden.

Gebied rond de parkeerplaats

De strook aan de noordkant:

bestaat nu uit grote bomen met als ondergroei vooral japanse duizendknoop, die zeer moeilijk terug te dringen is. We willen hier graag vogelvriendelijke struiken, met noten en bessen. Hoe kunnen we dat doen en hoe onderhoud je ze?

Nils: je kunt zien dat jap. duizendknoop niet van veel schaduw houdt, want onder de bomen staat veel minder. Plant struiken die al wat groter zijn, zodat ze de duizendknoop snel gaan overschaduw. Hou de duizendknoop rond de struiken kort, zodat de struiken de kans krijgen te groeien. Als de struiken 3 à 5 meter hoog zijn, kan je de dikste en hoogste takken eventueel wegsnoeien, de rest laat je staan. Kies je voor inheemse struiken, dan kun je Vlier, Vuilboom, Krent, Hazelaar, Hulst, Gele Kornoelje, Gelderse Roos en Struikkamperfoelie (ook: Rode Kamperfoelie) nemen. Om misverstanden te voorkomen, kan je vóór het snoeien even samen rondlopen (Ronnie en een paar WNT'ers) en afspraken maken over het snoeiwerk. Dit geldt overigens voor het hele complex!

De wilgenhaag:

de wilgen zijn nu deels wel en deels niet geknot. Er is ondergroei van brandnetels, winde, kleefkruid.

Nils: snoei de wilgen zodanig dat er echte knotten ontstaan, dat lukt nu niet. Je kunt na de bloei snoeien, zodat de bijen er nog wat aan hebben. Nadeel: dan heb je vaak al heel veel andere dingen te doen. Je kunt ook vóór de bloei snoeien, dus in de winter, omdat er op het complex elders ook wilgen staan die niet of later gesnoeid worden. Voordeel: dan heb je meer tijd. Je kunt elk jaar alles snoeien, maar ook om het jaar, en je kunt de wilgen om-en-om snoeien, zodat er elk jaar bloei is.

De ondergroei mooi zo laten, is waardevol voor allerlei beestjes en kost geen onderhoud.

De meidoorn zou wat meer bijgehouden kunnen worden, is nu erg groot.

Stapelmuur

(kwamen we toch langs en Nils had er waardevolle dingen over te zeggen)

Ingrid: we willen de stapelmuur laten begroeien met plantjes, hoe doe je dat?

Nils: pas op, want na een paar jaar is de muur waarschijnlijk overwoekerd met kleeftkruid, winde, en alles wat er verder in de buurt groeit. Als je wat wilt planten doe dat dan spaarzaam en met zo weinig mogelijk grond. Sedum sempervivum en dergelijke rotsplanten hebben haast niets nodig. Dan maak je een droge stapelmuur, die voor insecten heel waardevol is. En ook nog es veel minder onderhoud vergt, dan wanneer je hem vol zet met grond.

Houtblokkenmuur

(kwamen we ook langs, was ook wat over te zeggen)

Nils: eigenlijk moet je de houtblokken op de natuurlijke manier neerzetten, dus met de kopse kant naar boven en onderen en met de schors er afgehaald. De gaatjes maak je dan in de kant waar de schors zit. Gebruik hiervoor scherpe boortjes (zo diep als het boortje gaat), met diverse diameters en vijl na met een rond vijltje. Dan beschadigen de vleugeltjes van de bijtjes niet. Het ziet er dus uit alsof er kevers of torren gangen in geboord hebben (natuurlijke situatie).

Leg je de blokken toch neer met de kopse kant naar voren, maak er dan een dakje boven, zodat de blokken niet zo snel splijten en gaan inwateren, waardoor de legsels gaan verrotten.

Plantenbakken

Ronnie: ze werden tot nu toe met éénjarigen beplant, omdat ze er dan fleurig uitzien.

Vraag: hoe kunnen we de plantenbakken duurzamer en beter voor de natuur beplanten?

Nils: beplant ze bijvoorbeeld met bollen en vaste planten. Dat scheelt in de kosten en in het werk. Pas op dat de beplanting niet te druk wordt, kies voor éénvormigheid. Een paar kleuren in plaats van erg bont.

Omdat dat dit seizoen niet meer lukt, gaan we nu nog een keer éénjarigen doen, a.h.v. de lijst die Gea gemaakt heeft (bij- en vlindervriendelijk). Het beplantingsplan moet komend seizoen gemaakt worden, zodat we er in oktober mee aan de slag kunnen (bollen planten).

Vijver

Probleem: hoe voorkom je dichtgroeien, zonder dat het hele ecosysteem vernield wordt?

Nils: laat elk jaar een deel van de vijver schoonmaken, laat de rest met rust.

Bijvoorbeeld éénderde niet aankomen, dan kunnen libellenlarven en andere beestjes

zich rustig door ontwikkelen en blijft er ook altijd bijv. krabbescheer genoeg over om weer eitjes op te leggen. Als je dat door een bedrijf laat doen, geef dan die opdracht mee, zodat ze doen wat jij wilt.

Ook baggeren kan je gefaseerd doen, zodat niet alles in één keer weg is. (dit gebeurt niet vaak, misschien elke 30 jaar)

Compostbult

(hier is niet heel diepgaand over gepraat, zou later nog wel eens kunnen)

Nils: je kunt een deel van de compostbult los laten maken, zodat dat materiaal makkelijker te gebruiken is. (nu is het erg hard en moeilijk bewerkbaar) Even met een kraan met puinbak uitschudden, geeft mooie bruikbare compost, zaden probleem blijft wel.

Ingang Stadspark

Vraag: hoe sluit je de omgeving rond de ingang beter af, zonder prikkeldraad te gebruiken?

Nils: plant prikkelstruiken zoals Sleedoorn en Meidoorn, dicht tegen elkaar. Moet plm. 1 meter uit de slootkant, zodat Ronnie er nog langs kan om uit te baggeren. Werkt natuurlijk alleen maar als het niet vriest!

Maaibeleid

Vraag: waarom wordt er twee keer per week gemaaid, kan dat niet minder?

Ronnie: ik bemest de grasstroken langs de paden elk jaar een keer met organische mest en maai 1 à 2 keer per week. Dat moet, omdat er anders te lang afgemaaid gras op komt te liggen, dat de graszode verstikt. De graszode moet bemest worden en regelmatig gemaaid, om stevig te blijven, zodat de paden goed ingesloten blijven.

Nils: klopt, niets aan veranderen.

Sloten en beheer

hier is niet over gesproken, maar hier geldt voor het grootste deel hetzelfde verhaal als bij de vijver. Gefaseerd werken, dus elk jaar een deel met rust laten. Wel zodanig dat er altijd vrije doorgang is.

Taluds, oevers en beheer

Vraag: kunnen we zonder beschoeiing?

Ronnie: nee, de walkant verzakt dan snel.

Nils: inderdaad, veengrond is daarvoor te slap. Je kunt wel "uittreedplekken" maken. Dat zijn ingeplante kokosrollen die je met palen in het water zet, zodanig, dat ze mee gaan met het waterpeil. Diertjes kunnen daar dan langs om het water in of uit te komen.

Bodem en bemesting

Is over gepraat bij het maaibeleid. Plantenbakken krijgen evt. aangepaste grond.

Borders zo weinig mogelijk bemesten.

Sortimentskeuze: boombegroeiing, struikbegroeiing, onderbegroeiing heggen

Zie de opmerkingen bij het parkeerterrein en de Hortensialaan. En verder veel inheemse-, stinze-, bijen-, vlinderplanten gebruiken.

Omgeving bijenstal en "overhoek" bosje.

Vraag: kan het deel dat nu met pitrus begroeid is niet wat mooier en gevarieerder beplant worden.

Nils: waarom eigenlijk? In pitrusbegroeiing leven heel veel beestjes, die nauwelijks meer een kans krijgen, want pitrus moet overal weg. De bijen hebben er geen last van, want ze kunnen makkelijk elders voedsel vinden.

Pia stelt voor om langs de randen van het pitrusveld moerasspirea en valeriaan te planten, zodat omwonenden wat mooiere planten zien en er minder overwaait naar de aangrenzende groentetuin. Het pitrusveldje blijft dan verder intact. Voorstel wordt aangenomen.

In het "overhoek" bosje wordt nu nauwelijks iets gedaan, en dat moet maar zo blijven.

Gebruik van (accu-) machines

Is niet over gepraat. (opmerking van Nils n.a.v. dit verslag: "Kan wel gestimuleerd worden, bijv folders: Pellenc, of Stihl. En bijv. voor personeel komende investering rekening mee houden")

Tot zover onze lijst. Er kwamen nog wat losse opmerkingen langs:

Nils was benaderd met de vraag of hij leverancier zou kunnen worden van biologisch zaai- en pootgoed en potgrond. Nils heeft daar niet de tijd voor, maar adviseert om centraal in te kopen, omdat dat veel korting kan opleveren. We zouden een bestellijst kunnen maken, waarop men in kan tekenen en dat laten bezorgen. Men kan dat dan zelf ergens op het terrein afhalen. Biokultura verkoopt biologische potgrond, waarvoor geen prachtige veengebieden worden afgegraven. Bolster groentezaden geeft vast korting bij grotere afname, Heliant zeker!

Als je nieuwe projecten bedenkt, probeer die dan een relatie met de omgeving te laten krijgen, zodat ze er goed bij passen. Geen "ufo's" maken.

De aanbevelingen die in de hercontrole voor de vier stippen staan, willen of kunnen we niet altijd opvolgen. Het is belangrijk om vóór de volgende hercontrole onze keuzes te motiveren, zodat duidelijk is waarom we bepaalde dingen niet willen (of kunnen) doen, maar voor iets anders hebben gekozen. Zo hebben we een prachtige Bloemenweide (die niet meegeteld is), maar willen we het Speelveld minder natuurlijk laten, omdat dat nu niet functioneel is. En we kunnen beter voor stinzenplanten en ruigtekruiden kiezen die bij onze grondsoort passen en goed zijn voor de bijen, dan voor

verschraalde plekken.

Pia lanceert nog een idee om ergens op het terrein een stekkentuin te maken, zodat we onze eigen plantjes kunnen kweken voor de projecten en voor de leden. Iets voor de werkgroep.

Het lijkt ons allemaal een goed idee, om deze wandeling met enige regelmaat (elke twee jaar) te blijven doen. Zo zie je de ontwikkelingen en houden we een vinger aan de pols.

Verslag van de wandeling op woensdag 13 april 2016 met ecologisch hovenier en adviseur Nils van Ligten. Aanwezig waren verder: Ronnie, Jaap, Nienke, Trudy, Anne, Kees en Ingrid.

Punten die we langs wilden lopen:

de Bloemenweide, de Natuurlijke Oevers/Kruidenlaan, de Meidoornhaag op groentetuinen-noord, de Vlindertuin, de border van Piet Rabbeljee aan de Maluslaan en de Bloementuin.

De bedoeling was om het, grotendeels nieuwe, bestuur kennis te laten maken met de projecten van het natuurlijk tuinieren. Door het gekozen tijdstip ('s middags) kon een groot aantal mensen helaas niet komen, iets om de volgende keer rekening mee te houden.

De Bloemenweide (volgens Nils: Bloemrijk Grasland)

Nils vertelt dat sinds 2010 delen van de Bloemenweide 2x per seizoen gemaaid en gehooïd worden, in de week van 11 t/m 15 juli en in de week van 10 t/m 14 oktober. De keuze voor deze tijdstippen heeft te maken met de zaadrijping van verschillende planten. Niet alles wordt ineens gemaaid, om zo insecten de kans te geven zich voort te planten in en te voeden met de overgebleven vegetatie, wat voor insectenetende vogels ook weer fijn is. Ook houden kleine diertjes zo nog wat schuil mogelijkheden. Door deze maaimethode en het afvoeren van het hooi zou je een bloemrijker grasland moeten krijgen in de loop van een paar jaar. Er komen wel meer bloemen, maar het gaat niet snel en de diversiteit neemt ook niet erg toe. Volgens Nils komt dat doordat onze grondsoort (zeer voedselrijk veen) en de hoge waterstand ervoor zorgen dat vooral de sterke, snelle groeiers hier blijven. Door een handje te helpen kan je een snellere verandering teweeg brengen, bijvoorbeeld door uitzaaien van Gele Ratelaar, die parasiteert op gras. Of door hier en daar, passende, interessante planten te poten.

Het gemaaide gras moet je een paar dagen laten liggen, dan kunnen alle beestjes eruit kruipen. Niet veel langer, omdat er dan juist weer vanalles onder gaat wonen.

De oeverbegroeiing is op een paar plekken weggemaaid vorig jaar, zodat ook daarin

variatie kan komen. Ook zie je zo de vijver wat beter. Jaap vertelt dat veel bewoners hun stukje oever helemaal schoon maken en hij denkt dat betere voorlichting daarover wel goed is.

Ingrid vertelt dat er een kans is, dat de vijver mee gaat doen met een langlopend onderzoek naar Krabbenscheer en de invloed van die plant op zijn omgeving. Om daarmee goed van start te kunnen gaan, moet de vijver het komende seizoen nog zonder Krabbenscheer blijven. Opdrachtgever is de gemeente Groningen, uitvoerder is C. Brochard.

De Natuurlijke Oevers.

Hier wordt hetzelfde maabeheer toegepast als in de Bloemenweide, met hetzelfde resultaat. Ook hier zou je een snellere verandering kunnen krijgen in de vegetatie door Gele Ratelaar uit te zaaien en interessante planten te poten. (een schaapskudde zou ook helpen: ze maken door hun gegraas de grasmatten wat opener, zodat zaadjes meer kans krijgen). De warme winters helpen natuurlijk ook niet mee, want het gras groeit gewoon door!

De natuurlijke oevertjes zijn interessant door de variatie in gradiënt: ieder niveau kent zijn eigen plantensoorten. Wel zullen elk jaar 2 van de 4 oevers wat ontdaan moeten worden van Pitrus, opschietende boompjes en Lisdodde, en moeten ze weer wat dieper gemaakt worden. Nooit alle oevers tegelijk, maar gefaseerd.

De Kruidenlaan.

Over de planten hebben we niet gepraat, wel over de dode boomstammen die her en der staan. Op Ingrid's vraag of hier geen gaatjes in geboord moeten worden voor de metselbijen, antwoordt Nils dat dat niet nodig is en zelfs beter van niet. Geboorde gaatjes zijn vaak te ruw voor de tere vleugeltjes, zodat de metselbijtjes steeds meer beschadigd raken tijdens hun eileg-proces. In de natuurlijke situatie maken ze gebruik van al aanwezige gaatjes, gemaakt door kevers. Die zijn mooi glad van binnen en in allerlei maten te vinden. De rechtop staande stammen bootsen heel goed de natuurlijke situatie na, en zijn daardoor beter dan de platte schijven-met-voorgeboorde-gaatjes die je vaak ziet. Inderdaad zien we in deze stammen al veel kleine gaatjes. Nils pleit er dan ook voor om veel meer dode boomstammen te laten staan i.p.v. alle slechte bomen helemaal weg te halen. Belangrijk is, dat er dan zowel zacht- als hardhout blijft staan, want elke kever heeft weer zijn voorkeuren.

Onderweg naar de groententuin komen we in de Lijsterbeslaan langs een Paardenkastanje, die last heeft van de Kastanje-ziekte. Het is gebleken dat niet elke kastanje hieraan dood hoeft te gaan en ook deze lijkt het te gaan overwinnen.

De Meidoornhaag langs de groententuin op noord.

Ingrid wil graag weten wat de beste tijd is om deze haag te snoeien, qua bloemen/bessen/poppen van de Sleedoornpage. Volgens Nils is er geen "beste tijd": de Sleedoorn bloeit op één-jarig hout, de Meidoorn op twee-jarig hout en de poppen van

de Sleedoornpage zitten vooral op de buitenste takken van de Sleedoorn. Snoei in het vroege voorjaar betekent geen bloei en dus geen bessen, snoei je als de bessen eraf gegeten zijn, dan krijg je geen bloei. De weggant van de heg zal elk jaar gesnoeid moeten worden, om de doorgang niet te belemmeren, de periode waarin dat gebeurt maakt niet zoveel uit qua bessen of bloei. Aan de achterkant is wel ruimte om sommige stukken met Sleedoorn wel snoeien en andere stukken niet. Dan snoei je gefaseerd waardoor je toch bloemen/bessen en vlinders krijgt en om de paar jaar wordt de hele achterkant gesnoeid. De bovenkant moet laag blijven om het snoeiwerk niet nog lastiger te maken. Idee van Nienke: laat hier en daar een Meidoorn een paar jaar omhoog groeien zodat die bloemen en bessen kan maken. Zet ze om de paar jaar flink terug.

De Paddenpoel op noord.

De Paddenpoel wordt eens in de vijf jaar (voor het grootste deel) uitgebaggerd door een extern bedrijf. Er zit veel Slangenwortel in, waar Nils wel graag wat van wil overnemen als er gebaggerd gaat worden. Een waardevolle plant!

Het Wilgenbosje op noord.

Ingrid wil graag weten welke wilgen vroegbloeiende katjes hebben. De wilgen die we nu hebben, bloeien vaak niet op het eerste hout en vaak ook pas vrij laat. Terwijl hommels en bijen veel baat hebben bij vroege bloeiers. Volgens Nils moeten we *Salix viminalis* (de Katwilg!) hebben, of *Salix daphnoides* (de Berijpte Wilg). Beide bloeien in maart-april, vooral de Katwilg is geschikt voor onze grond. Nils kan ons wel wat takken leveren.

De Vlindertuin

Nils vindt dit een erg mooie tuin met veel diversiteit, al noemt hij het liever een Bloemenweide: er wordt niet erg intensief beheerd en de mens is eigenlijk de begrazer! Op Ingrid's vraag of hier wel genoeg waardplanten staan, antwoordt Nils dat je die ook in de omgeving van de tuin kunt vinden. Zoals in de bosranden of langs de groententuinen. Je zou kunnen onderzoeken welke vlinders hier komen eten, wat hun waardplanten zijn en of die in de buurt staan. Zo niet, of staan er weinig dan kan je die bij gaan planten.

Het insectenhotel vindt ie erg leuk, al plaatst hij wel een vraagteken bij de vrij dunne houtplakken met geboorde gaten voor metselbijtjes. Uit educatief oogpunt zijn ze leuk, maar of het werkt vraagt hij zich af: er zijn niet veel gaten bezet. Misschien ook hier de natuurlijke situatie nabootsen zoals in de Kruidenlaan gebeurt?

De Bloementuin

De Bloementuin werd de afgelopen 11 jaar beheerd door Pia, maar zij is er begin dit jaar mee gestopt. Er is nog geen opvolger/ster en gezien de ervaring op andere projecten is het de vraag of dat wel gaat lukken. Een nieuwe beheerder/ster moet natuurlijk ongeveer dezelfde manier van werken hebben als Pia had. Het onderhoud

wordt nu tijdens vijf werkdagen gedaan, verspreid in de periode mei-november, aan de hand van het door Pia geschreven beheersplan. Hoogstwaarschijnlijk is dat niet genoeg om de tuin op het huidige niveau te houden, wat erg jammer zou zijn, alleen al voor de enorme hoeveelheid orchideeën.

In het geval dat er geen opvolger/ster komt stelt Nils het volgende voor: overleg met Pia welke beschermde soorten er zijn en waar ze staan. We kunnen dan op die soorten gericht gaan beheren. Orchideeënplekken kan Nils tegelijk met het maaien van de Bloemenweide en het uithalen van de slootkant doen. Zo kunnen de beschermde en waardevolle planten toch blijven bestaan.

De border van Piet aan de Maluslaan

Deze border wordt leeggehaald, omdat hij nu erg vervuild is met gras. Aan Nils de vraag of hij een idee heeft voor een natuurlijke beplanting, niet al te strak. Dat blijkt nog best lastig te zijn. Eénstammige struiken die bloeien in de zomer, afgewisseld met hogere herfstasters? En dan een ondergroei à la Anne: veel gekregen planten, en de geraniums die er al staan wat verder uit elkaar planten?

Nagesprek

Na afloop van de wandeling ontstaat er nog een gesprek dat vooral gaat over hoe je leden meer kunt betrekken bij het natuurlijk tuinieren. Nu leeft het n.t. bij een beperkte groep, de meeste mensen zijn er niet mee bezig. Waarom? Hoe kunnen we dat veranderen? Ook het verenigingsgevoel ontbreekt bij veel mensen, waardoor er op alle gebieden te weinig vrijwilligers zijn. Hoe doorbreek je dat? Bijvoorbeeld door mensen te belonen door korting te geven? We vinden nog geen oplossing.

Bij het afscheid geeft Nils aan dat hij volgend jaar wel een lezing wil geven over "het landschap is het verlengstuk van je tuin en andersom..."

Alle deelnemers vonden het een interessante en leerzame wandeling, waar natuurlijk over twee jaar weer een vervolg op gaat komen! Ondertussen gaan we alle nuttige wenken van Nils zoveel mogelijk toepassen, zodat onze projecten nog natuurlijker en mooier worden!